
УДК 811.161.2'28

Галина Кобиринка, Людмила Рябець
Інститут української мови НАН України, м. Київ

УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ: ВИТОКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті розглянуто основні проблеми української діалектології від її витоків і до сьогодення. Окреслено провідні напрями досліджень української діалектології, над якими працює відділ діалектології Інституту української мови НАН України, зокрема: лінгвістична географія (підготовка атласів окремих мов та сімей мов; дослідження просторових відмінностей мови, історії постання одиниць діалектного членування); дескриптивна діалектологія (опис елементів діалектної мови, їх відношення до літературної мови; міждіалектні та міжмовні контакти тощо); діалектна лексикографія (укладання діалектних словників різних типів); створення національного фонофону і текстопону (основа якісно нового вивчення діалектної мови і мови в цілому в синхронії та діахронії). Зауважено, що українська діалектологія мала нерівномірний (хвилюподібний) розвиток. Узагальнено завдання, які є пріоритетними для діалектологів; підкреслено необхідність чіткого усвідомлення що досліджувати зі складної структури діалектної мови, для чого і за допомогою яких методів, прийомів. Констатовано, що за останні півстоліття методологічно відбувся перехід від фрагментарності, протиставлення літературна мова / діалект до системності у фіксації, описі й аналізі діалектних явищ.

Ключові слова: українська діалектологія, лінгвістична географія, лінгвістичний атлас, фонофонд, текстотека, діалектний словник.

Народне мовлення як одна з форм буття мови завжди було в епіцентрі уваги лінгвістів: воно засвідчує природне функціонування мови, зберігає інформацію про її динаміку, залишається основою і джерелом розвитку літературної мови. Діалекти завжди слугували інформаційною базою для з'ясування історії мови, культури, розв'язання проблем літератури, етнографії, археології.

Для української лінгвістики період ХІХ ст. позначене особливою увагою до говіркового мовлення, зародженням української діалектології як окремої галузі українського мовознавства, «пов'язаний із діяльністю вчених, об'єднаних

© Г.С. КОБИРИНКА, Л.В. РЯБЕЦЬ, 2018

навколо Наукового товариства ім. Шевченка, Південно-західного відділення Російського географічного товариства, «Громади», Харківського, Львівського, Київського, Московського, Варшавського університетів» [9: 216]. Дослідники сформувавши наукові принципи обстеження українських діалектів, заклали підвалини типологічного вивчення українських діалектів; окреслили межі поширення українських наріч (О.Ф. Шафонський, Я.Ф. Головацький, М.О. Максимович, К.П. Михальчук). У цей час К.П. Михальчук уклав першу лінгвістичну карту українських говорів [14]. Із усвідомленням мовно-територіальної диференціації прийшло й розуміння вагомості діалектних свідчень для історії мови та історії народу: дослідники фіксують діалектний матеріал, подаючи його в етнографічних нарисах як збірки діалектних слів, а згодом як окремі лексикографічні праці¹. Серед перших діалектних словників був доробок І. Верхратського «Знадоби до словаря южнорусского» (1877) [5].

На збиранні лексики з уст народу, виявленні мовних особливостей у говірках, з'ясуванні походження діалектних явищ увагу зосередили діалектологи Академії наук України. 1918 — 1933 рр. стали періодом розгортання наукових досліджень українських діалектів: Діалектологічна комісія ВУАН під керівництвом А.Ю. Кримського координувала діалектологічні дослідження в усій Україні. У полі зору дослідників — просторова диференціація українських говорів; для її пізнання були укладені анкети, питальники для обстеження говірок, здійснено діалектологічні експедиції й опубліковано описи окремих говірок². Згодом, після утворення Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні, роботу діалектологів у різних структурних підрозділах — секторі, групі, відділі — координували О.Н. Синявський, Ф.Т. Жилко, Т.В. Назарова, І.Г. Матвіяс, П.Ю. Гриценко. Від 1991 р. відділ діалектології є структурним підрозділом Інституту української мови НАН України, який очолює д. ф. н., проф. П.Ю. Гриценко.

На жаль, українська діалектологія мала нерівномірний (хвилеподібний) розвиток, на якому позначилася вся драматична історія української мови, культури зокрема та нації в цілому. У часи тоталітарного режиму діалектологію не визнавали як науку, а територіальні різновиди сприймали як мовні покручі, мертві поклади, вважали, що діалектизми засмічують українську мову. Це і не дивно, адже діалекти не мовчать. Це жива

¹ Вагилевич І. Гуцули — мешканці Східного Прикарпаття (1837) [3], Вагилевич І. Бойки — русько-слов'янський люд у Галичині (1839) [2: 117 — 130], Вагилевич І.М. Лемки — мешканці Західного Прикарпаття (1841) [4: 76 — 80].

² Зокрема, в «Українському діалектологічному збірнику» були опубліковані такі праці: Виноградський Ю. До діалектології Задесення. Говірка м. Сосниці та деякі відомості про говірки сусідніх районів (1928) [6], Бузук П. Діалектологічний нарис Полтавщини (1929) [1], Гладкий П. Говірка с. Блиставиці Гостомельського району на Київщині (1928) [7], Говірка села Нехворощі Андрушівського району (1929) [8], Кобилянський Б. Гуцульський говір і його відношення до говору Покуття (1928) [11]; а також праця Курило О. Фонетичні та деякі морфологічні особливості говірки села Хоробичі (давніше Городнянського повіту, тепер Сновської округи на Чернігівщині) (1924) [12].

пам'ятка, яка перешкоджала стиранню самотніх рис української мови, знищенню національної мови, стримувала зближення її з російською; пам'ятка, що свідчить про функціонування галицько-буковинського, чи ширше — західноукраїнського, варіанта української літературної мови, який не визнавали, забороняли і проголошували як полонофільський, а розширення словникового складу західноукраїнськими словами називали «небезпечною формалістичною тенденцією» (С. Ковганюк).

Творчу працю вчених, які орієнтувалися на народну мову, історичні пам'ятки, було перервано звинуваченнями українських філологів у народництві й націоналізмі. Їхні проекти було вилучено з обігу, трагічною була доля цих праць і доля їх авторів (В.М. Ганцов, О.Б. Курило, О.Н. Синявський). Пізніше на тривалий час було вилучено і перший підручник з української діалектології «Нариси з діалектології української мови» Ф.Т. Жилка, який сьогодні є раритетною пам'яткою наукової думки 50 — 60 рр. ХХ ст. Водночас у цей складний час для України в цілому та української діалектології зокрема, дослідження нерідко мали соціологічне спрямування: автори статей «насамперед ставили за мету засвідчити зміни у мовленні колгоспників, його ... відчутне «очищення» від діалектних явищ — символів переможеного минулого» [9: 217].

Дещо пожвавився стан української діалектології після Другої світової війни: укладено «Програму для збирання матеріалів для діалектологічного атласа української мови» [13]; з 1950 рр. активізувалося укладання окремих діалектних словників; 1949 — 1962 рр. виходив щорічник «Діалектологічний бюлетень» (9 випусків); від 1941 р. до 1977 р. відбулося 14 діалектологічних нарад.

У роки незалежності центром діалектологічних досліджень став відділ діалектології Інституту української мови НАН України. Відділ має безпосередні творчі зв'язки з лінгвістичними академічними центрами Білорусі, Болгарії, Македонії, Польщі, Росії, Румунії, Сербії, Словаччини, Словенії, Хорватії, Чехії, із університетами Упсали (Швеція), Трьомсьо та Осло (Норвегія), Грайфсвальду (Німеччина), Варшави, Любліна та Білого Стоку (Польща) тощо. Для координації зусиль діалектологів України та українознавчих центрів поза Україною відділ проводить щорічні діалектологічні наради, семінари, організовує школи для молодих діалектологів; започатковано серію видання «Діалекти в синхронії та діахронії» (опубліковано три збірники).

Сьогодні українська діалектологія розвивається в синхронному та діахронному аспектах. Науковці вивчають просторову варіативність та міжслов'янські зв'язки. Провідними у відділі діалектології є такі напрями досліджень:

- дескриптивна діалектологія (опис елементів діалектної мови, їх взаємозв'язок із літературною мовою; міждіалектні та міжмовні контакти тощо);
- лінгвістична географія (підготовка атласів окремих мов та сімей мов; дослідження просторових відмінностей мови, історії постання одиниць діалектного членування);

— лексикографія (укладання діалектних словників різних типів);
— текстографія (створення діалектної текстотеки; підготовка хрестоматій, у яких представлено діалектне мовлення з різних регіонів України).

Програму *описової діалектології* мовознавці реалізують у монографічних дослідженнях та статтях. Виходячи із загальної засади, що «*діалектологія — наука зафіксованого факту*», співробітники відділу розширюють емпіричну базу сучасної лінгвістики, фіксують й аналізують цінні для україністики й славістики мовні явища різних структурних рівнів. Завдяки експедиційному обстеженню збережено для наступних поколінь об'єктивну картину мовного стану старожитніх та новожитніх говірок.

Традиції української лінгвістичної географії, витоки якої сягають XIX ст., від праці К.П. Михальчука «Нарѣчія поднарѣчія и говоры Южной Россіи в связи съ нарѣчїями Галичины» (1872), поглиблено фундаментальними студіями Ф.Т. Жилка, Й.О. Дзензелівського, І.О. Варченка, Т.В. Назарової, Я.В. Закревської, А.М. Залеського, І.Г. Матвіяса, П.Ю. Гриценка, Н.П. Прилипко, Л.М. Григорчук, Н.Й. Марчук, і продовжено їхньою діалектологічною школою. Просторові відмінності української мови відтворено в унікальному «**Атласі української мови**» (у 3 т.; 1984 — 2001; працю відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки 2006 року). Його базою стали численні записи українських говірок як на території нашої держави, так і в Молдові, Румунії, Словаччині, Польщі, Білорусі, Росії. Ця новаторська праця охоплює свідчення про локальні особливості української мови з 2459 населених пунктів. У цьому Атласі вміщено понад 1200 лінгвістичних карт і матеріалів та коментарів до них. Відчутні переваги «Атласу української мови» порівняно з національними атласами інших слов'янських мов щодо обсягу, точності передавання та глибини інтерпретації матеріалу відзначено в численних рецензіях і відгуках славістів різних країн світу. Очевидним є те, що Атлас — це надійна основа для розв'язання проблем діалектного членування української мови, її глото- й діалектогенезу.

Сьогодні в українській діалектології розвивається регіональне картографування. Такі лінгвістичні атласи представляють мовні явища з густою мережею, що уможливило провести ізоглоси, виявити паралелі функціонування структурних одиниць в інших діалектних зонах³. Для більшості укладачів регіональних атласів основою є «Програма для збирання матеріалів до Лексичного атласу української мови» Й.О. Дзензелівського (1984, 1987).

Лінгвогеографічний напрям діалектологи Інституту української мови НАН України продовжують розвивати в рамках масштабного міжнародного проекту «**Загальнослов'янський лінгвістичний атлас**», який виконує Міжнародна комісія Загальнослов'янського лінгвістичного атласу при Міжнародному комітеті славістів (Українську національну комісію очо-

³ Докладніше про лінгвогеографічні джерела див. <http://www1.nas.gov.ua/institutes/ium/Structure/Departments/Department4/Pages/atlas.es.aspx>.

лює доктор філологічних наук, професор П.Ю. Гриценко). У проєкті, роботу над яким розпочато ще 1958 р., беруть участь провідні фахівці Академій наук усіх слов'янських країн та ФРН. На картах згаданого атласу вперше у світовій славістиці відтворено й картографічно інтерпретовано міжслов'янські мовні взаємовпливи і зв'язки від праслов'янського стану до сьогодення. Це перше такого масштабу й унікальне за науковими результатами загальнослов'янське порівняльне історико-типологічне дослідження. За роки роботи над проєктом опубліковано 16 томів атласу, де представлено український матеріал у всеслов'янському контексті — понад 1000 карт відтворюють зв'язки українських словоформ, лексем та окремих граматичних особливостей з усіма слов'янськими мовами. Уся ця інформація нині вже доступна в електронному форматі на сайті «Загальнослов'янського лінгвістичного атласу». Робота над проєктом триває, у перспективі матимемо 30 — 35 томів цього атласу.

Спільне й відмінне у структурах східнослов'янських мов та етапи їх еволюції об'єктивно представлено в «Атласі східнослов'янських ізоглос», над яким від 1995 р. до сьогодні працює відділ діалектології разом із Інститутом російської мови ім. В.В. Виноградова, Інститутом слов'янознавства Російської АН, Інститутом мови і літератури ім. Я. Коласа і Я. Купали НАН Білорусі.

Усвідомлення евристичного потенціалу діалектних свідчень спонукало до записування матеріалу та створення збірників діалектних текстів, які репрезентують мовлення носіїв однієї говірки чи різних говірок, діалектів, наріч українськомовного простору та з-поза меж України. Очевидним є те, що одним із важливих і перспективних напрямів української діалектології є *текстографія*. Сьогодні актуальним завданням є створення *Національної текстотеки*. Від появи збірника діалектних текстів «Говори української мови (Збірник текстів)» (1977) минуло вже багато часу. І за обсягом матеріалу, і тематично він децю програє сучасним виданням — збірникам діалектних текстів із різних зон українського діалектного континууму, які все частіше з'являються завдяки колегам-діалектологам із різних куточків України⁴. Зразки монологічного, діалогічного мовлення діалектоносіїв наведено й у описових працях — монографіях, статтях, а також лексикографічних (у багатьох словниках до реєстрового слова подано приклади-ілюстрації монологічного мовлення). Сьогодні тексти як ілюстрації-додатки вміщено в дисертаційних працях із діалектології.

Збірники діалектних текстів формують надійну джерельну базу не лише для досліджень діалектних явищ на всіх мовних рівнях, характеристики окремих діалектів, опису ідіостилю мовця тощо, а й для етнографії, історії, фольклору, оскільки тексти містять цінні історичні та культурні відомості. Вони дають можливість зафіксувати й зберегти для прийдешніх поколінь своєрідний мовний портрет кожної говірки. По-

---

⁴ Докладніше про текстографічні джерела див. <http://www1.nas.gov.ua/institutes/iium/Structure/Departments/Department4/Pages/texts.aspx>.

требу в цьому підтвердила, наприклад, техногенна катастрофа 1986 р., після якої в діалектології з'явилося нове поняття — «редуктивна говірка». Зроблені записи спонтанного мовлення діалектоносіїв («Говірки Чорнобильської зони. Тексти» (1996), «Говірки Чорнобильської зони. Системний опис» (1999); «Говірка села Машеве Чорнобильського району». Ч. 1 — 4 (2003 — 2005)) дають змогу дослідникам хоча б частково реконструювати ці говірки. Серед слов'янських діалектологічних шкіл українська веде перед і порівняно з іншими школами максимально повно забезпечує вивчення діалектного мовлення на нових засадах.

У відділі діалектології Інституту української мови НАН України створено «Український діалектний фонофонд», який охоплює понад 1300 магнітофонних записів автентичного діалектного мовлення з усього українського етномовного континууму, і який постійно поповнюється. Від кінця 1950 рр. дослідження з діалектології провадять на основі аудіозаписів мовлення діалектоносіїв. Результати роботи над збиранням, упорядкуванням та описом фонозаписів відображено в колективній праці «Український діалектний фонофонд» (2004). Це фактично перший у слов'янському світі упорядкований діалектний фонофонд, де збережено для наступних поколінь об'єктивну картину мовного стану українських говірок.

Зауважимо, що український діалектний фонофонд щороку поповнюють записи з діалектологічних експедицій із різних регіонів України та з-поза її меж. Зокрема у 2012 р. завдяки угоді про співпрацю між НАН України та АН Республіки Башкортостан співробітники відділу діалектології здійснили діалектологічну експедицію в українські села Приуралля — Золотоношку Стерлітамакського району та Степанівку Аургазинського району Уфимської області, — результатом якої стали записи мовного мовлення понад 50 год. звучання. Здебільшого це діалектні тексти про історію переселення, традиції, обряди, перипетії життя.

Створення національного фонофонду і текстофонду як основи якісного нового вивчення діалектної мови і мови в цілому в синхронному та діахронному аспектах — це той важливий теоретико-методологічний здобуток, значення якого постає в усій повноті лише з часом.

Одним із напрямів, який продовжує розвиватися, є *діалектна лексикографія*. Активізація в українському діалектному словникарстві була відчутною в середині ХХ ст., коли це питання активно обговорювали на кількох діалектологічних нарадах⁵. Саме тоді були випрацювані рекомендації щодо методики укладання діалектних словників різних типів. У публікаціях П.С. Лисенка, М.Й. Онишкевича, А.А. Бурячка викладено основні принципи побудови діалектних (зональних) словників та запропоновано програми збирання матеріалів для їх укладання. Ці положення не втратили своєї наукової вартості та методологічної цінності, ними і сьогодні послуговуються укладачі діалектних словників.

⁵ Зокрема ІХ Республіканська діалектологічна нарада (1956) майже повністю була присвячена проблемі створення діалектних словників.

Лексикографічні праці, що з'явилися в середині ХХ ст., були переважно невеликі за обсягом і диференційні за своїм типом, що не давало уявлення про говірку чи діалект як систему. Сучасні українські діалектні словники різні за методикою укладання, типом, поставленими завданнями, наповненням, обсягом. Окрім класичних лексиконів, є низка словників або матеріалів до словників, опублікованих у наукових збірниках, словники-індекси, вміщені як додатки до описових діалектологічних студій (дисертацій, монографій, хрестоматій діалектних текстів тощо); популярними є і словники однієї говірки⁶.

Сучасні дослідники, продовжуючи діалектологічну традицію, збирають, фіксують, аналізують говірковий матеріал, їхні наукові роботи мають пошуковий характер — це спроба переорієнтації із традиційної фіксації та опису матеріалу як статичних одиниць на динамічні процеси. Дослідники не обмежуються наведенням прикладів-ілюстрацій, тобто вдаються не до ілюстративного прийому, а до широкого охоплення матеріалу. Саме фронтальний підхід уможливило зробити об'єктивні, виважені й глибокі висновки. Усе це свідчить про якісно новий етап у діалектології — це і нові теоретичні засади, і нетрадиційні завдання, які ставлять перед собою науковці. Підкреслимо, що сучасні діалектологічні дослідження спрямовані на **системне** вивчення всіх структурних рівнів мови. Методологічно ідея системності сьогодні є **вихідною й основоположною**. Можна констатувати, що за останні півстоліття відбувся перехід від фрагментарності, протиставлення *літературна мова / діалект* до системності у фіксації, описі й аналізі діалектних явищ.

Варто зазначити, що останні десятиліття можна вважати часом, коли змінилася оцінка і ставлення суспільства до діалектів і діалектології, змінилася наукова аксіологія — загальне позитивне сприймання діалектів як джерела поповнення і розвитку національної мови, зокрема в її художньому вияві; це розуміння науковцями значення діалектних свідчень для формування і розвитку літературного стандарту, і пізнання історії мови та етнопсихології; це і розширення кола науковців-діалектологів, географії і проблематики досліджень, відкриття нових багатих скарбів, насамперед словникових, української мови в її просторовому виявленні. Сьогодні, як зазначає П.Ю. Гриценко, «для української діалектології, як і для інших слов'янських, актуальними є проблеми: **що** з усієї складної структури діалектної мови необхідно досліджувати, **для чого і за допомогою яких дослідницьких прийомів і процедур** студіювати цей феномен... Тому необхідність повертатися до засадничих питань про об'єкт, мету й характер дослідження в діалектології є самоочевидною» [10: 145].

Емпірична база української діалектології уможливило формулювати й поетапно розв'язувати складні проблеми, зокрема:

— створення кадастру явищ української діалектної мови;

⁶ Докладніше про діалектні лексикографічні джерела див. <http://www1.nas.gov.ua/institutes/ium/Structure/Departments/Department4/Pages/dictionaries.aspx>.

- здійснення зіставного та історико-типологічного аналізу одиниць і явищ українського континууму на тлі слов'янському;
- підготовку зведеного словника українських діалектів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бузук П. Діалектологічний нарис Полтавщини. *Український діалектологічний збірник*. Кн. 2. 1929. С. 159 — 174.
2. Вагилевич І. Бойки — русько-слов'янський люд у Галичині. *Жовтень*. 1978. № 12. С. 117 — 130.
3. Вагилевич І. Гуцули — мешканці Східного Прикарпаття. 1837.
4. Вагилевич І. Лемки — мешканці Західного Прикарпаття. *Записки НТШ*. 1965. Ч. 4. С. 76 — 80.
5. Верхратський І. Знадоби до словаря южноруського. Львів. 1877. 88 с.
6. Виноградський Ю. До діалектології Задесення. Говірка м. Сосниці та деякі відомості про говірки сусідніх районів. *Український діалектологічний збірник*. Кн. 1. 1928.
7. Гладкий П. Говірка с. Блиставиці Гостомельського району на Київщині. *Український діалектологічний збірник*. Кн. 1. 1928.
8. Гладкий П. Говірка села Нехворощі Андрушівського району. *Український діалектологічний збірник*. Кн. 2. 1929.
9. Гриценко П.Ю. Діалектологія. *Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України — 75, 1930 — 2005: Матеріали до історії*. Київ. 2005. С. 216 — 242.
10. Гриценко П.Ю. Про один тип джерел сучасних діалектологічних студій. *Діалекти в синхронії та діахронії: загальнослов'янський контекст*. Київ. 2014. С. 145 — 154.
11. Кобилянський Б. Гуцульський говір і його відношення до говору Покуття. *Український діалектологічний збірник*. Кн. 1. 1928.
12. Курило О.Б. Фонетичні та деякі морфологічні особливості говірки села Хоробичі (давніше Городнянського повіту, тепер Сновської округи на Чернігівщині). Київ. 1924. 25 с.
13. Ларін Б.О. Програма для збирання матеріалів для діалектологічного атласа української мови. Київ. 1948; 1949. 165 с.
14. Михальчук К.П. Нарѣчія поднарѣчія и говори Южной Россіи в связи съ нарѣчїями Галичины. *Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западнорусский край*. Т. 7. В. 1. СПб. 1872. С. 453 — 512.

REFERENCES

1. Buzuk, P. (1929). Dialectological essay of Poltava oblast. *Ukrainian dialectological collection*. Vol. 2, 159 — 174 (in Ukr.).
2. Vahylevych, I. (1978). Boikos — Ruthenian-Slavic people in Galicia. *October*, 12, 117 — 130 (in Ukr.).
3. Vahylevych, I. (1837). Gutsuls — inhabitants of the Eastern Carpathians (in Ukr.).
4. Vahylevych, I. (1965). Lemkos — inhabitants of the Western Carpathian oblast. *Notes NTSh*, 4, 76 — 80 (in Ukr.).
5. Verkhratskyi, I. (1877). Useful things for the Southern-Russian dictionary. P. 88. Lviv (in Ukr.).
6. Vynohradskyi, Yu. (1928). To the Dialectology of Beyond the river Desna area. Sosnytsia town dialect and some information about the neighboring districts dialects. *Ukrainian dialectological collection*. Vol. 1 (in Ukr.).
7. Hladkyi, P. (1928). The dialect of Blystavytsia village of Gostomel district in Kyiv oblast. *Ukrainian dialectological collection*. Vol. 1 (in Ukr.).
8. Hladkyi, P. Yu. (1929). The dialect of Nekhvoroshchi village of Andrushivskyi district. *Ukrainian dialectological collection*. Vol. 2 (in Ukr.).
9. Hrytsenko, P.Yu. (2005). Dialectology. *The Institute of Linguistics named by O.O. Potebnia NAS of Ukraine — 75, 1930 — 200: Materials to the history*. P. 216 — 242. Kyiv (in Ukr.).
10. Hrytsenko, P.Yu. (2014). About one type of sources of modern dialectological studies. *Dialects in synchrony and diachrony: general Slavic context*. Kyiv. P. 145 — 154. Kyiv (in Ukr.).

11. Kobylianskyi, B. (1928). Hutsul dialect and its relation to Pokuttia dialect. *Ukrainian dialectological collection*. Vol. 1 (in Ukr.).
12. Kurylo, O.B. (1924). Phonetic and some morphological features of the village Horobychy dialect (formerly Gorodnia district, now Snov district in Chernihiv oblast). P. 25. Kyiv (in Ukr.).
13. Larin, B.O. (1948; 1949). The program for the materials recording for the dialectological atlas of the Ukrainian language. 165 p. Kyiv (in Ukr.).
14. Mykhalchuk, K.P. (1872). Dialects, subdialects of Southern Russia in connection with the Galicia dialects. *Studies of ethnographic and statistical expeditions to Western Ruthenian Land*. Vol. 7. В. 1. SPb, 453 — 512 (in Ukr.).

Статтю отримано 18.12.2018

Halyna Kobyrynka, Liudmyla Riabets

Institute of Ukrainian Language of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

UKRAINIAN DIALECTOLOGY: ORIGIN AND PERSPECTIVES

The article deals with the main problems of Ukrainian Dialectology from its origin to the present. The leading directions of Ukrainian Dialectology studies, which are the subject of the Department of Dialectology of the Institute of the Ukrainian Language of the National Academy of Sciences of Ukraine, are highlighted, in particular: linguistic geography (the preparation of atlases of distinct languages and families of languages; the study of spatial differences of language, history of dialectal division); descriptive dialectology (the description of dialectal language elements, their relation to the literary language, interdialectal and interlingual contacts, etc.); dialectal lexicography (the making of dialectal dictionaries of different types); the formation of national audio and text data bases (the basis for a qualitatively new study of the dialectal language and language in general in synchrony and diachrony). It is noted that Ukrainian Dialectology had uneven development. The tasks that are of priority for dialectologists are generalized; on the need for a clear understanding and outline of what to explore from the complex structure of the dialectal language, for what and with the help of which methods, techniques is accented. It is stated that during the last half century methodologically a transition from fragmentation, the opposition of the literary language / dialect to the system in recording, description and analysis of dialectal phenomena is happened.

Keywords: *Ukrainian Dialectology, linguistic geography, linguistic atlas, audio data base, text data base, dialectal dictionary.*